

СТАНОВИЩЕ

за

Росен Любомиров Люцканов, доцент, доктор по философия, участник в конкурс за доцент по професионално направление 2.3. Философия (научна специалност *Теория на познанието*), обявен за нуждите на Философски факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, в ДВ, бр. 55 от 28 юни 2024 г.

От доц. д-р Силвия Кръстева, Югозападен университет „Неофит Рилски“

Доц. д-р Росен Люцканов е единствен кандидат в обявения конкурс за доцент. Процедурата по конкурса е коректно спазена, предадени са обстойни и пълни документи, систематизирани и в удобна за преглед форма.

Трябва да се отбележи, че доц. д-р Росен Люцканов участва в нов конкурс за доцент, в който влиза с пълен нов набор от представени научни публикации и постижения. Той е доцент от 2014 г. към Института по философия и социология – БАН, като до момента има общо 70 публикации в областта на логиката, философия на математиката, аналитичната философия, теория на познанието, множество компетентни и наложили се за философската аудитория преводи. Доц. Люцканов също така има богат опит от преподаването в три университета по дисциплини в своите области и свързани с научната специалност на обявения конкурс. Участвал е в редица научноизследователски национални и международни проекти. Участвал е в множество авторитетни международни и национални форуми. Всичко това свидетелства за интензивната научноизследователска и академична дейност на доц. Люцканов, доказал се като наложил се учен, изследовател и преподавател в областта на философското знание и конкретно в областта на научната специалност на конкурса.

Доц. Росен Люцканов участва в конкурса с две монографии и тринадесет статии. Представил е рецензирана и публикувана хабилитационна монография в авторитетно научно издателство. Статиите са по тематиката и в новостта и направлението на обявената научна област, реализирани в авторитетни научни издания. Представените публикации и данни и доказателства за другите критерии покриват напълно националните наукометрични изисквания по Чл. 2б от ЗРАСРБ за академичната длъжност „доцент“, както и допълнителните изисквания на Софийския университет.

Монографията „Епистемология на разногласието“ въвежда за българските философски изследвания иновативната тематична област на социалната епистемология, която Р. Люцканов уплътнява и развива и в обхвата на другите представени публикации. Подходът е систематичен и издържан в аналитичния стил с ясни и провокативни примери, от които се извеждат непосредствени проблеми. Разногласието е центрирано като системен вход към по-широко представяне на темите и инструментите на социалната епистемология, откъм един наистина фундаментален проблем за плурализма на мненията и свободата да ги изразим, но и на дълбоко прокарана и изповядвана от Р. Люцканов защита и структуриране на рационалистичната позиция и рационалността. Самото изследване на епистемичната ситуация на избор, изразяване и обявяване на убежденията и техните основания всъщност са дълбоко демократична и реално социализираща ситуация и тип рационалистична процедура на аргументация, свободен равностоен дискурс и изнамиране на консенсус. Търсенето на рационалната позиция и евристичните решения е тенденция и подход, който обединява цялостната тематика на представената монография и публикации по конкурса и научната специалност – стремежът да се изведе формално решение, рационална процедура и рефлексивност, като се изнамерят нови решения, нови формулировки и работещи модели. Р. Люцканов построява цялостно представяне на епистемичния анализ на проблема за разногласието през обхващане на различните му дефинирания до основност на ситуацията с обявяване на различни, контрадикторно заострени и обявени като убедителни мнения/изказвания. Р. Люцканов развива детайлен анализ на основателността, приведена в рационалистичен ракурс към позициите в разногласието, като последователно се уплътнява епистемична теория на аргументацията в реалния сблъсък и обмен на убедителността на сблъскващите се мнения. Р. Люцканов извежда убедително принципа на плурализма срещу „принципа на единствеността“ – необходимото заемане на една единствена убедителна и последна, разбира се и рационално обоснована позиция. Затова и са разгледани епистемичните условия на груповото разногласие и груповия консенсус, като е защитена позицията на другото, чуждото мнение в дискурса на разногласието и е изведена позицията на умерената неотстъпчивост и принципа на равностойност, като основни условия за легитимност и валидност на разногласието и като негови епистемични ценности.

Много интересно замислена и безспорно ценна и полезна за съвременната българска философия е втората монография „Наръчник по критическо мислене“. Монографията наистина може да бъде разглеждана, но и въввлечена в активна и академична обучителна и изследователска работа, като ръководство по критическо

мислене и по една епистемологично ориентирана платформа на логическата теория и на теория на аргументацията. Тези две области, тематично сродствени и по произход, и развитие, се оказват центрирани и възможни за общо представяне откъм основния елемент на аргумента – като логическа, езикова и полемично-дискурсивна структура, организирана през логическите и реторическите форми, но в жив, полемичен и прагматичен статут. Аргументът дава интересна гледна точка към проблемите на умозаклучението, като Р. Люцканов демонстрира откъм тази структура в известна степен равностойност на трите рода на умозаклучението и така откъм епистемологични позиции убедително засилва ролята на индуктивните и аналогичните умозаклучения, въввлечени в контекстуалната и нова организационна роля на поставянето на тези и тяхното основаване. Много интересни и от живата практика на мисленето, на дебата и спектъра на речевите актове са представените с изчерпателност форми, рационални фигури и похвати, стилистични фигури и типове грешки в една цялостна картина на аргументационната и реторическа практика и опитност. Според мен монографията би спечелила още малко философска сила с включването и на аспект към произхода на критическия метод и налагането на термина, разбира се с философското дело на Кант, и като цяло с критичността при излагането и построяването на философските тези и опровержения.

Като издигане на метаниво на общата епистемична тематика на отношението теза – аргументиране, убеждения – нива на изразяване оценявам изследователската работа на Р. Люцканов върху теорията на решенията. С това Р. Люцканов конституира последователно разгърната насока към търсене на алгоритмизация на епистемологични и социално-поведенчески проблеми с оглед на актуалните и завладяващи съвременните търсения евристични проблеми и методология на интелигентните системи. Общо резултатите на Р. Люцканов предлагат преглед и формализирани решения на моделирането на аксиоматични системи, които да напредват и да работят по адекватен начин с множествеността, в овладяването на алтернативите и контекста, които съпътстват избора при взимане на решения. Този подход е евристичен тъкмо с рационализацията си – от аксиоматичната знаниева и категориална основа към моделиране на ситуацията на избор при запазване на възможностите за различно провеждане на избора. Тук оригинален принос е представяне на „агентните модалности“ като прилагане на нова решетка за разслояване на възможното в подстъпа към една „метафизика на модалността“, в която възможното се съпровожда със степени на необходимост, тъй като се моделира „обещанието“, което залага силен момент на

„можене“ и необходимо сякаш, но предстоящо случване. Тук отново Р. Люцканов защитава евристична теза на сближаване и видове комбинации на традиционните модалности отвъд чистото им и изолирано полагане.

Предложените и развити епистемични, формално-логически и социално-онтологически подстъпи на множествеността резултат при Р. Люцканов и в разработената концептуална база в теорията на ученето и паметта, взета и в приложимостта и отправянето ѝ към интелигентните системи. Р. Люцканов компетентно представя своята отправна точка – възгледите за знанието и обучението на М. Мински и неговата концепция за „Обществото на ума“. Оригинално развита е връзката на процесуалната-философската концепция за знанието и ученето при Уайтхед като организмено, целокупно създаване на единства, и теорията на Мински за познанието и разглобяването на знаниевата процесуална, „флуидна и множествена“ природа на множество рационални, епистемични агенти във възприемането на обектите, срещу фиксираността на света, за процеса на ученето в редица ментални състояния. Евристичните решения на Р. Люцканов са в новата „концептуализация на изкуствените невронни мрежи“ с прилагане на модела на йерархичност и търсене на вътрешна структурираност, която еволюира и може да овладява и да модифицира по модела на плуралистичните азови агенти работата с данните. Това е и съществен принос и задълбочаване на темата за машинното обучение и неговата успешна формализация, за теорията на решенията и общо за проектирането на изкуствен интелект за българските философски изследвания.

В заключение: Съгласна съм с представените от доц. д-р Росен Люцканов научни приноси, които са демонстрирани през научноизследователските резултати в неговите публикации. В цялост доказаните научни приноси, представената и реализирана научноизследователска и академична дейност на Росен Любомиров Люцканов, която отговаря на критериите за заемане на академичната длъжност „доцент“ и демонстрира компетентност, обхващане и задълбоченост по тематиката на научната специалност, ми дават основание като член на научното жури убедено да подкрепя неговата кандидатура и да предложи на Факултетния съвет на Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ да го избере за „доцент“ в професионално направление 2.3. Философия (научна специалност *Теория на познанието*).

17.09.2024 г.

Доц. д-р Силвия Кръстева